

ВІСНИК

7

'90

Проза
 Стихотворення
 Публіцистика
 Мистецтво
 Критика

Головний редактор

ОЛЕКСАНДР ГЛУШКОРЕДАКЦІЙНА
КОЛЕГІЯ:

ІВАН ВЛАСЕНКО,

ОЛЕСЬ ГОНЧАР,

СЕРГІЙ ГРЕЧАНЮК,

ІВАН ДРАЧ,

ФЕДІР ЗУБАНИЧ
(відповідальний
секретар),

СВІТЛАНА ЯОВЕНКО,

ВАСИЛЬ КОЗАЧЕНКО,

МИКОЛА КРАВЧУК,

ОЛЕКСАНДР ЛЕВАДА,

ІГОР МАЛИШЕВСЬКИЙ
(заступник
головного редактора),

БОРИС ОЛІЙНИК,

ВОЛОДИМИР
ПАНЧЕНКО,

НАТАЛЯ ЧЕРЧЕНКО,

ВАЛЕРІЙ ШЕВЧУК,

ВОЛОДИМИР
ЯВОРІВСЬКИЙ*В номері*

Поетія

- 2 КЛЕН ЮРІЙ (ОСВАЛЬД БУРГАРТ).
Прокляті роки. Післямова Володимира Старика.
- 21 ШЕВЧЕНКО МИХАЙЛО. Зелений Клин.

Проза

- 29 МУШКЕТИК ЮРІЙ. Оповідання.
- 80 ПІСОЦЬКИЙ КОСТЬ. У тридев'ятому царстві,
на золотому березі. Оповідання.
- 87 ДЗЮБА ІВАН. Інтернаціоналізм чи русифікація?
Продовження.
- 109 ХАНДРОС БОРИС. Мор. Документальна повість.

Публіцистика

- 137 МОГИЛА ВАЛЕНТИН. Ложка з комп'ютером...

Критика

- 145 ГАЛИЧ ОЛЕКСАНДР.
Очима і пером самовидця.
- 152 ІВАНЕНКО ВОЛОДИМИР. Світле майбутнє
чи карикатура на соціалізм?
- 158 БРЮГГЕН ВОЛОДИМИР. Жива присутність.
- 161 САВЕНКО ІРИНА.
«Писати можна і на Печорі...»
- 169 ВЛЮМІНА ІРИНА. І на душі лагідніше.
- 171 Новий заповіт. Євангеліє за Лукою.
Народний агрокалендар
- 196 СКУРАТІВСЬКИЙ ВАСИЛЬ.
Сонце на зиму, а літо на спеку.
- 199 *Зенітка*
КИДРУК І., ЗДИВКО В., ШЕВЕЛА Г.,
СЛЮСАР Б., БЕРЕЗА Ю., «Конкурс думок»,
ПЛЮВАКО В., СОРОКА П.
- 205 *Наш виставочний стенд*
СИЗОНЕНКО ІРИНА. В чисельнику — трое,
в знаменнику — людство.

В. Кабаченко,
В різні боки

В ЧИСЕЛЬНИКУ — ТРОЄ, В ЗНАМЕННИКУ — ЛЮДСТВО

Сьогодні наш часопис за давньою традицією представляє художників молодшої генерації сучасного українського образотворчого мистецтва. Ці троє — одесити Володимир Кабаченко і Олександр Ройтбурд та киянин Сергій Панич — між собою не схожі. Їхня творчість демонструє різноманітність тенденцій нових напрямків у малярстві. Вони зневажають усталені схеми, шаблонні методи, традиційні ідеологічні забобони та ігнорують невдоволення частини оточення.

У фокусі пильної уваги цієї трійці — наше неспокійне життя. Їхню відчутність у мистецтві визначає пошук духовності. Наднапружений процес пошуку породжує свіжі думки, які молоді творці переводять у зупинені миттєвості сучасності, дають свої вирішення проблем, що тривожать усіх.

Принагідно зауважимо, що й автор цього цікавого, на наш погляд, мистецтвознавчого коментаря творчості в авангардному пошуку, подніпрянка Ірина Сизоненко, також дебютант «Вітчизни».

Отже...

ВОЛОДИМИР КАБАЧЕНКО

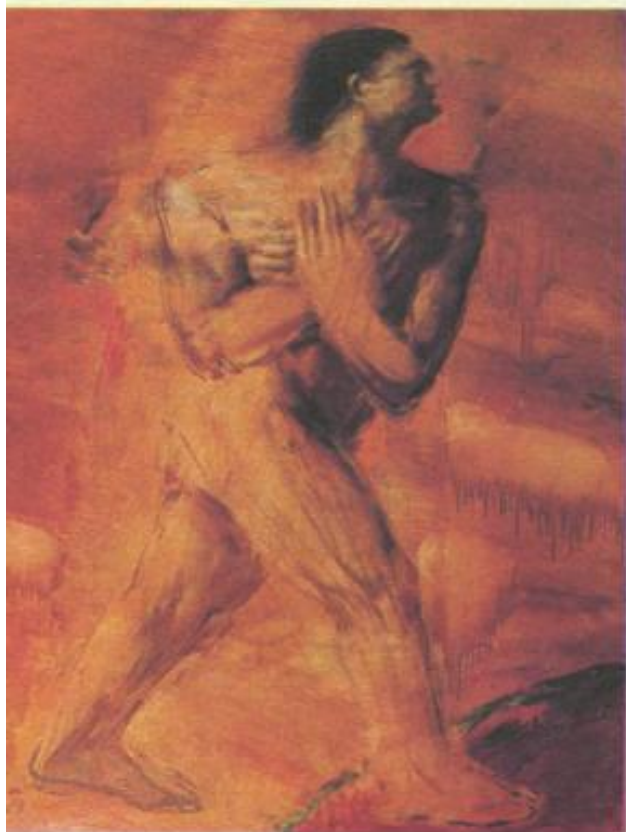
Митець скінчив навчання в Одеському художньому училищі. Живе і працює в Одесі.

Хоч як будуть здивовані шанувальники авангардистів, та першооснова образного світу робіт В. Кабаченка сягає глибоким корінням його раннього дитинства, яке минуло на берегах Інгулу, у невеликому українському селі. Сам художник каже, що «з цим місцем і часом пов'язані найяскраві-

ші і найкращі спогади», наводить поетичні рядки О. Довженка із «Зачарованої Десни»: «Вода тиха, небо, небо зоряне, і так мені добре плисти за водою, так легко, немов я не пливу, а лечу в синьому просторі. Дивлюсь у воду — місяць у воді сміється. «Скинься, рибо», — думаю. Скидається риба. Гляну на небо: «Зірко, покотися», — котиться. Пахнуть трави над водою...»

З такої чистої річки дитинства народжуються поети і художники, з такого ж дивосвіту і Володя: чарівний світ української природи, зооморфні образи риби, пташки, бджоли як уособлення розумного початку пантеїстичного макрокосмосу увійшли в підсвідомість художника з малих літ. В художній інтерпретації зооморфні враження набули гуманістичних перетворень — з'явилися людські кінцівки, одяг...

Картини В. Кабаченка — це фантастично-побутові розповіді про події пересічні, проте наділені потаємним змістом. І ця поетична тасмичність іде від образів, наділених магичними якостями. А особливість впливу його творів полягає в тому, що ці одухотворені образи беруть участь у видимих природних зверненнях — бджоли беруть нектар з квітучої груші («Що за шум, що за гам...»), сорока-ворона пливе у човні з веслом у криліруці в один бік, а коронована риба-королева — в інший («В різні боки»), дві ворони прийшли послухати музичні вправи своєї подруги («Три ворони»), а скільки поезії у зустрічі двох закоханих риб у весняну ніч («Зустріч»). Та ірраціональність ситуацій цих повсякденних подій хвилює глядача. Це той феномен народного світобачення, яким наділений і митець.

С. Паніч. Людина поранена

Персонажі картин за сюжетом повинні конкретно діяти — плисти, летіти, іти, проте вони сповнені величної статичності. Пластичні, міцно збудовані фігури позначені урочистістю. Навіть буденний селянський одяг — спідниці, плахти, киттарі, сорочки — художник трактує як царське вбрання.

У пейзажних композиціях В. Кабаченко прагне охопити небесний простір та узагальнити силуети узвиш, що нагадують округлені спини риб. Відбувається дивовижна трансформація натурних начал у метафоричну структуру, яка розширює межі буденного світосприймання. У пейзажах митець створює загальну картину світобудови через нерозривну триєдність неба, землі та води. В його підході до пейзажних зображень є щось містичне — він надає перевагу світанкам, сутінкам, таїні ночей.

Відчуття дива, містерії у сприйманні сюжетних композицій створюється колористичною структурою і світлом. У використанні кольорової структури художник постійно вирішує пластичне завдання — композицію кольорового образу. Простір картини підпорядкований кольоровому і ритмічному наповненню. Натурний мотив з просторової мови переходить на мову колористичної перспективи. Кольорові поверхні підпорядковані одна одній, що підсилює звучання кожної з них, світло наповнює колористичний простір, змушує мінитися живопис, як у скельцях старовинного вітража. Несподівана гра роздрібнених відтінків створює відчуття живої пластики кольорової маси.

Найулюбленишим персонажем митця є образ риби. З поетикою народного мислення художник сприймає її не тільки як істоту загадкову, сповнену таємничості, а й далекого пращура людини. Озеро, річку, море

художник сприймає не як явище географічне, а як найдавніше лоно праматері Землі, з якого вийшло життя повноцінною часткою Космосу, населеного розумними творіннями.

В етапній роботі (триптих «Акваріум») на повен голос звучить громадянська позиція художника, який прагне своїм мистецтвом зробити свій внесок у боротьбу за збереження світу, за врятування природи; частина якої ми самі.

В. Кабаченко вже пройшов якийсь відтінок творчого шляху — справжнього митецького життя, в якому молодий одесит знайшов своє місце і свою тему.

ОЛЕКСАНДР РОЙТБУРД

Його творчість вже стала предметом професійного інтересу художньої критики, гострої уваги глядачів і колег. Участь Олександра у молодіжних виставках надає їм соціальної загостреності, оригінального художнього звучання, підносить художній рівень. Він скінчив художньо-графічний факультет Одеського пединституту. Проте навчання тривало в художніх музеях Одеси, Києва, Москви, Ленінграда, де «вчився» у Сезанна, Матісса, Р. Фалька, Тишлера. Йому пощастило на сучасників — прекрасних одеських митців: Дульфан, Бгоров, Островський прийняли митця молодого у своє творче середовище, дотичність до них своєрідно позначалась на його артистичному становленні.

Пристрасть художника — антична та єврейська міфологія, біблійні сказання. Персонажі О. Ройтбурда сприймаються як багата міфологізована істота, яка роздвоюється, множить на героїв, наділених різноманітними функціями, через що він намагається вловити сенс явищ, що хвилюють його самого. Міфологізовані створіння — певна духовна матерія, яка має свою гуманоїдну форму. Персонажі картин наділені загостреною реакцією на дійство. Часова безконечність охоплює весь простір конкретного твору, звідси й відчуття вічності біблійних сюжетів в історії людства. Тим часом сутність емоційних діалогів діючих осіб на картинах не завжди піддається прочитанню, бо вони тільки знак, подібний ієрогліфу, що містить у собі ціле поняття.

Свої образи О. Ройтбурд втілює у соковиту пластичну форму. Такий художній прийом обумовлений імпульсивним творчим темпераментом митця.

Напрямок творчих і духовних зусиль Олександра невіддільний від драматизму сучасного суспільного життя. Його громадянське кредо: «Я за перебудову і гласність», — що й вилилось у живописний цикл. У ньому художник наполегливо йшов від історичного іронізму до вершин гротеску. О. Ройтбурд не сприймає тотальної облудності і святенницького міщанства. У картинах «Бійня», «Сп'яніння Ноя» загроза, що спричиняється соціальним неблагополуччям суспільства, матеріалізована у конкретні образи. Сила їхнього впливу полягає у відверто правдивому показі «тіньової» моралі суспільства. У полотнах «Наклеп», «Я цього всього не

запам'ятаю», «Аргументи і факти», «Такий красивий прапор» художник пропонує свої версії історико-соціальних подій, які викликають ряд зрозумілих асоціацій. Вони тлумачаться в узагальнених філософсько-психологічних ракурсах. При відсутності персоніфікованої індивідуалізації дійових осіб є жорстка визначеність «парсун» зла і насильства.

У показі справжньої личини застійних сил суспільства художник сповнений громадянської сміливості. Його роботи відлунюють дзенькотом розбитих ілюзій облудних чеснот і постулатів віри. Біблійні мотиви, до яких знову і знову звертається художник, щоразу набувають сучаснішого змісту. Особистісні інтонації, що їх наповнюють, то сумні, то іронічні, то сповнені праведним гнівом. Біблійні герої та пророки («Зречення у Самарії», «Пророк, що сидить», «Вихід», «Тайне видіння Ісаїї») — психологічно заглиблені образи. Гіперболізація їхнього духовного та емоційного стану виражена пластичним і кольоровим звучанням, у якому присутні рембрандтівські мотиви. Пророки та герої у трактуванні О. Ройтбурда сповнені віщими, трагічними передбаченнями. Їхні пристрасні проповіді та діалоги звернені до наших душ.

Митця також хвилює предковичний зв'язок людини і природи, в основі якого загальна краса гармонії буття. У картині «Жінки біля нічного моря» блищить тонка добра іронія автора, який оспівує двох чорноморських Венер. Художник створює свій образ південної ночі, ніби підглядає за пустотливими німфами. У трактуванні їхніх могутніх постатей є віддзеркалення авторського захоплення кубізмом.

Не можна не відзначити суттєвого — молодий художник обдарований здатністю творчого переосмислення малярських традицій відповідно до власної індивідуальності. Цим Олександр вигідно відрізняється від багатьох молодих, вже щасливих тим, що мають скромну здатність «творити» у рамках цитування мистецтва минулого.

Якби зібрати всі полотна О. Ройтбурда в єдиному просторі, то вийшов би вражаючий живописний ансамбль, образотворчий апокриф про людину та її буття. Соціальні мотиви, зображальна драматургія, цільність філософської концепції і, нарешті, висока професійна майстерність ставлять творчість О. Ройтбурда у цікавий ряд сучасного українського живопису, осмислення якого належить, мабуть, скоріш дню прийдешньому.

СЕРГІЙ ПАННЧ

Один з талановитих представників неоекспресіонізму серед живописців України. Його шлях у мистецтво був традиційний і болісний водночас. Це від його вдачі. Що талановитіший, чесніший та щиріший митець, то важче йому знаходити свій напрям, свою стежину, уникаючи торованих, спокійних, матеріально благополучних шляхів. Сергій здобув солідну професійну підготовку — вчився у Ворошиловградському художньому училищі та Київському ху-

О. Ройтбурд. Жінки поночі біля моря

дожньому інституті. Коли здобув мистецьку освіту, то бідував — далися занаки відсутність майстерні, замовлень. На виставки не приймали, хоч у перші роки після інституту працював у традиційній манері. Та цей етап для художника був вирішальний.

Важкі пошуки власної художньої мови самовираження, духовності — все це були складні процеси перетворення доколешнього світу у нову художню реальність. Художник досягнув мети. У 1987 році на республіканській виставці експонувалась картина С. Панича «Гра», яка викликала величезний інтерес і свідчила про напружений рух митця на шляху опанування «секретів» зображення істини. За неї вже було сплачено ціною одкровення душі та серця.

Значну роль у його творчій біографії відіграло перебування у молодіжній групі «Седнів-88». Процес демократизації суспільства відкривав нові культурні обрії. Саме від виставки «Седнів-88» для багатьох молодих українських художників почався новий відлік часу у творчій долі, відкрилися нові взаємопов'язані грані обдарувань Р. Жука, А. Сухолига, П. Макова, С. Хаджинова, Г. Вишеславського, Л. Кудінової та С. Панича. Їхні імена впевнено увійшли до сучасного образотворчого мистецтва.

За півтора седнівські місяця Сергій створив полотна «Поранений птах», «Ми», «Ходіння по воді», «Політ на одному крилі», «Здрастуй». Загальний соціальний підтекст цього циклу — дослідження суті людського духу фатальні моменти суспільних струсів. Тло картин умовне, іноді проступає пей-

заж — вгадується земля, води, небо. Подеколи це простір без певної первісної природи. Його підпорядковано одній людській фігурі чи двофігурній композиції. Митець залюбки використовує дуже занижену лінію обрису. Звідси виникає монументальність у трактуванні героя. На картині зображено мізансцену у театрі людського буття, в якому герой заклопотаний пошуком істини в духовній історії цивілізації. Напруга експресивної інтонації повістування підтримується експресією колориту. Проте композиційні та художні прийоми — лише засіб передачі у фокусі сприймання духовної проекції героя на сучасного глядача. І це усвідомлений акт для того, щоб порушити стереотипи сприймання, спонукати до співпереживання, співпричетності, діалогу, розмови, роздумів.

Зображувальна драматургія полотен С. Панича і далі не змінюється — вона створюється під знаком духовності, проте зростає емоційність розповіді. Цим викликана зміна колориту — тепла золотаво-вохра та прохолодна умбра змінилися експресією червоного кольору. Загальна тональність робіт «Вальс», «Зухвала пісня», «Я всіх вас дуже люблю», «Зречення» — історичний іронізм, авторська реакція на фальшивий пафос та риторичку гасел, які замулили живе джерело буття. Іронія породжена переосмисленням нашої історії, що має трагічне підґрунтя. Переоцінка стереотипів мислення, викликана процесом перебудови 80-х років, і порівняно з ліричним іронізмом молодіжного зображального мистецтва 70-х, яке демонструвало буття через маскарadi

і карнавали, та сучасна іронія засвідчує сміливу громадянську позицію нової мистецької генерації. Її героям вже не потрібні маски і ролі. Герой С. Панича щирий не тільки у своєму естві, а й у драматизмі свого існування. Це оголення духовних шукань в атмосфері духовної самотності, породженої соціальною атомарністю людей сучасного суспільства. Чисто звучить голос совісті та правди. Це голос мови героїв художника. В останньому циклі робіт («Переможець», «Зречення», «Волаючий», «Крок») всі свої думки, почуття, емоції Сергій виражає через одну-дві людські постаті, бо для нього тільки людина лишається найголовнішою дійовою особою у драмі життя. Образ концентрує у собі категорії моральні, філософські. У ньому ущільнюються ідеї, настрої. Звідси скупа сюжетна дія — зустріч, чекання, пошук, момент істини. Роль жесту, кроку, погляду подібні вчинку.

Духовні пошуки Сергія Панича повинні збудити у глядачів ті самі поривання до гуманізму та моральних витоків. Його творчість можна визначити як заклик до духовності, людяності, як, між іншим, і творчість Володимира Кабаченка та Олександра Ройтбурда.

Пошук та заклик — ось жива дія, що нею виповнені твори цієї трійці молодих і робить її співзвучною сьогоденню.

ІРИНА СИЗОНЕНКО,
мистецтвознавець

Дніпродзержинськ

ДО УВАГИ АВТОРІВ:

Редакція не рецензує рукописи, а лише повідомляє про своє рішення.

Рукописи менше двох друкованих аркушів редакція не повертає.

Редакція приймає тільки перші примірники машинопису.

Художня редакція ОЛЕКСАНДРА БИЧКА
Технічна редакція СВІТЛАНИ КУЗНЕЦОВОЇ

Коректори СВІТЛАНА ГОЛУБ
ЛЮДМИЛА ПИЛИПЧУК

«Вітчизна» («Отчизна») № 7, 1990.

Літературно-художественний и общественно-политический ежемєсячник
Союза писателєв України. На українском языкє.
Издаєтєся с 1933 года.

Издательство «Радянський письменник», 252054,
Києв-54, ул. Чкалова, 52. Тел. 216-25-92.

Ордєна Ленїна комбїнат печатї издательства «Радянська Україна», 252047, Києв-47,
проспєкт Победы, 50.

Здано до набору 18.04.90. Підписано до друку 13.06.90. БФ 02693. Формат 70×108/16. Папір книжково-журнальний. Офсетний друк. 18,2 умовн. друк. арк. 26,25 умовн. фарбовідб. 24,63 обл.-вид. арк. Тираж 52793 прим. Зам. 031. Ціна 1 крб.

Адреса редакції: 252021, Київ, вул. Кїрова, 34.
Тел. 293-28-51, 293-58-12, 293-Г42-08, 293-01-73, 293-06-29, 293-26-00.

Ордєна Ленїна комбїнат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47,
проспєкт Перемоги, 50.

Текст набрано із застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».